

"הבנתי שאני צריך לפרנס,

לא היו לי לימודי ליבה –

ואז גיליתי את ענף הבנייה"

הם מגיעים בשיטת "חבר מביא חבר", אין בעיות צניעות או כשרות, וכולם רוצים ויכולים להיות מנהלים – ייתכן שהתשובה למחסור העובדים בענף הבנייה נמצאת בחברה החרדית. "תוך חמש שנים אפשר להגיע למשכורת של 25-35 אלף שקל בחודש בלי רקע של לימודים, איפה עוד יש דבר כזה?"

אוריאל שכטר צילומים: דוד בכר

במרכז קרוואן קטן באתר בנייה בראש העין עומד לוח מחיק ועליו רשומות מלים בסינית עם פירושן בעברית, כמו "למעלה", "למטה", "שמאלה" ו"ימינה"; וגם איך אומרים בסינית "חגור רת בטיחות". הסטודנט הנמרץ לסינית שאחראי על הלוח הוא יעקב יצחק (ינקי) כהנא (28), חסיד בע' לו מאשדוד.

ביחד עם חברו מוישי וקסמן (36), חרדי-ליטאי מפתח תקווה, משמש כהנא עוזר הבטיחות במתחם של חברת הנדל"ן רייסדור כהנא ו-וקסמן, חר' דים שעזבו את הישיבות לפני שנים, מסתובבים בין פועלים מסין, הודו ומולדובה ומוודאים שכר לם מקפידים על חבישת הקסדה, חגירת חגורת הבטיחות ושאר תקנות הבטיחות. "אחרי שהת' חתנת, והבנתי שאני צריך לפרנס, ניסיתי לח' שוב מה אני יכול לעשות כדי להרוויח שכר יפה. לא היו לי לימודי ליבה, והבנתי שאתקשה מאוד להרוויח סכומים שהם מעבר למשכורת מינימום. ניסיתי לחשוב איך אפשר לגשר על הפער ביני לבין השכר הממוצע, ואז גיליתי את תחום הב' נייה", אומר כהנא.

בהתחלה כהנא נכנס לעבודה בתור מנופאי, ואפילו הצטרף לקבוצת וואטסאפ של מנופאים חרדים שתומכים זה בזה בכניסה לעבודה בענף. בקבוצה, שנקראת ביידיש "הימישער מנופאי" ("המנופאי החרדי"), בתרגום חופשי) החברים מתייעצים בשאלות תפעול המנוף, חוויות העבודה ותומכים במי שעשו את המעבר הלא מובן מאליו בין עולם התורה לעולם העבודה. כדי להמחיש את הרכב החברים בקבוצה ואת מסלול החיים שעבר עליהם, כהנא מראה לנו תמונה של אחד החברים בקבוצה שהיה סופר סת"ם ועבר לעבוד כמנופאי, שכותב מזווה ב"רגע מת" שיש לו על המנוף.

אחרי שנתיים כמנופאי, החליט כהנא לעלות על המסלול שיכנס אותו לתפקיד גיהול, וכך נס לקורס הכשרה למנהלי עבודה, שם פגש את וקסמן. אחרי ההכשרה שניהם נכנסו לתפקיד של עוזרי בטיחות למנהל העבודה במתחם, בתהליך שהוא גם מעין סטאו' לתפקיד של מנהל עבודה.

מוישי וקסמן, חרדי-ליטאי,

עוזר בטיחות במתחם של חברת הנדל"ן רייסדור, המגדיר עצמו "חרדי מודרני": "אני מאוד מאמין בלימוד תורה, אבל אני לא אחד שמתאים ללמוד תורה כל היום. מה שכן, אני צריך לשלם משכנתא – ובשביל זה אני צריך לעבוד"

יענקי כהנא (מימין) ומוישי וקסמן. "כששואלים אותי מה אני עושה, אני עונה שאני מנהל עבודה בסטאו"

המשך בעמוד הבא

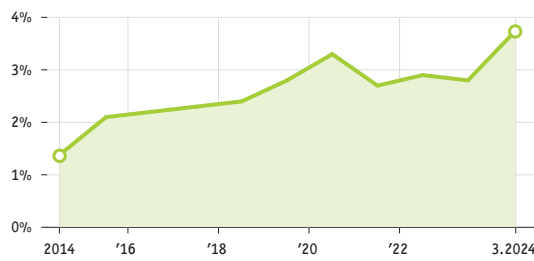

יצחק גולן, מנהל עבודה מכפר חב"ד: "אני בענף ארבע שנים ואף פעם לא הייתה לי בעיה. הדבר היחיד שקצת מאתגר זה שעובדים בשישי ומגיעים הביתה קרוב לכניסת שבת. חוץ מזה, לא היה פה שום דבר שהייתי צריך להתאים את עצמי אליו. אפילו עם זמני התפילות לא עושים בעיה, כי כבר התרגלו מהמוסלמים"

המשך מהממודד הקודם

המלחמה נתנה דחיפה

שיעור העובדים החרדים המוסקקים בענף הבנייה מכלל העובדים הישראלים בתחום

מקור: אסקריא ומיום הבינון, מטעם הקואליציה לתעסוקת חרדים

ההודמנות של המדינה לשילוב החרדים בכלכלה הישראלית. ההחלטה להתמקד בתחום הבנייה דווקא הגיעה בעקבות מצוקת כוח האדם בענף אחרי 7 באוקטובר, שנבעה מעויבת עובדים וזרים בעקבות המצב, הפסקת מתן אשרות עבודה לפר עלים פלסטינים וגיוס עובדים לשירות מילואים. כדי לגבש מענה, חברי ראשי המיום לקרן לעידוד ענף הבנייה, ופנו לחברת המחקר אסקריא, המתמחה במחקר החברה החרדית. ראשי המיום ביקשו למפות את היחס בין צורכי המעסיקים בתחום הבנייה למור טיבציות והחסמים של הצעירים החרדים. "על פניו, ענף הבנייה מתאים לצורכי העובד החרדי: הכשרה מהירה, שכר גבוה, יציבות תעסוקתית ועבודה בסביבה נפרדת", אומר דודי דרור, מנכ"ל אסקריא, "ומה שבצעם רצינו לבדוק זה איפה ההיצע והביקוש יכיר לים להיפגש, אם בכלל. זה פער ידע שחשוב לגשר עליו גם בשביל המעסיקים שמחפשים עובדים, וגם בשביל לשקף אותו לחרדים — שיידעו מה הם צריכים לעשות אם הם רוצים להיכנס לתחום".

לפי נתוני המחקר, בספטמבר 2024 הגיע מספר המשרות הפנויות בענף הבנייה לשיא של 21,176 משרות — עלייה של יותר מ-5,000 משרות ביחס לספטמבר 2023, וכוללות חשמלאים, אינסטלטרים, רימ, מנהלי עבודה, טכנאי מיוג, עוזרי בטיחות ועוד. לפי המחקר, ב-2024 רק 3.7% מהמועסקים הישראלים בענף הבנייה היו חרדים — עלייה

"בשבילי עוזר בטיחות זה התפקיד הראשון בת' חום", מספר וקסמן, אב לחמישה. "חיפשתי עבר דה, ופגשתי את יקי רייסנר (משקיע נדל"ן חרדי ומנכ"ל רייסדור; א"ש) שאמר לי שידאג שיכניסו אותי לעבודה אם אעשה קורס שיכשיר אותי להיות עוזר בטיחות". וקסמן וכהנא, לצד 28 חרדים נוספים, סיימו ב-2024 את הקורס בן החמישה חודשים וחצי המיועד לחרדים — ונכנסו לתחום. לא כל חרדי נכון ליציאה לעבוד מחוץ לתחר מי המגור כהנא מגיע מחסידות בעלו שנחשבת מאפשרת יותר בתחום היציאה לעבודה, ו-וקסמן מגדיר עצמו כ"חרדי מודרני", המשתייך לקהילת החרדים העובדים "אחות תורה" של הרב החרדי המתון דוד לייבל. וקסמן גם מספר בגאווה ששירת 200 יום במילואים בשנה האחרונה במסגרת פיקוד העורף. "אני מאוד מאמין בלימוד תורה, אבל אני לא אחד שמתאים לתורה כל היום. מה שכן, אני צריך לשלם משכנתא — ובשביל זה אני צריך לעבוד". לדברי כהנא, "היום הציבור החרדי יותר יוצא החוצה לעבודה. תחום הבנייה יכול להתאים לציבור החרדי בכל מיני אופנים — לימודי ליבה הם לא חובה, אין כאן בעיות צניעות כי כולם גבריים, ואתה אפילו לא חייב אינטרנט. יש גם מחסור גדול בעוזרי בטיחות, ואחרי קורס קצר אפשר להרוויח 12 אלף שקל בחודש".

איך מושכים חרדים לענף?

האם יש בסיפור של השניים פתח לתקווה עבור שיי לוב חרדים בשוק העבודה בכלל ובענף הבנייה הצ' מא לעובדים בפרט? שורה של גורמים פילנתרופיים, עסקיים וממשלתיים, שעומדים מאחורי היוזמה לשי לוב חרדים בענף, מאמינים שכן.

"במשך שנים, רוב היוזמות בתחום שילוב הח' רדים במשך שמות את הדגש על השכלה ופי' תוח הון אנושי בקרב חרדים, ולא על התמחויות עם חסמים אצל המעסיקים. זה ה'שפט' המהש' בתי שאנחנו מנסים להוביל", אומרת תהל זימן, מנהלת "מיום הבינון", מטעם הקואליציה לתעסוקת חרדים, עמותת ציונות 2000 וארגון הגיוס, שמאמינים כי האתגר כיום של ענף הבנייה הוא

המשרד של רותם סרלין עם תמונת הרבי מלובביץ', שתלה לכבוד עובדי

וחברתיות. כך למשל, חלק מהמוראיינים סיפ' רו על חשש ביטחוני מעבודה משותפת עם ער' בים, מרואיינים אחרים סלדו מעבודה פיזית או כזו שמתקיימת בחוץ, וחלק ניכר מהמוראיינים חששו מדימוי המקצוע ומהיעדר היקרה שלה.

משמעותית מ-1.4% ב-2014, אבל עדיין שיעור נמוך בהרבה מחלקם באוכלוסייה. מהם החסמים של צעירים חרדים שיוצאים לעבוד מחוץ לעולם החרדי מלהיכנס לתחום? חלקם קשורים לחשש מעבודה בסביבה לא-חרדית וממתחים שנוגעים לסוגיות כמו כשרות, צניעות או זמני תפילות. אבל החוקרים ויהו גם סוגיות נוספות, פסיכולוגיות

אלקון גורפינקל. "עולם העבודה זה תרבות שלמה שהיא זרה ולא מובנת לחרדי"

בשל כך, החוקרים הציעו לשווק לעובדים חרדים פוטנציאלים עבודות עם דימוי טכנולוגי או ניהולי. למשל, יועץ בנייה ירוקה, שאחראי על יישום התקנות בתחום הבנייה הירוקה; אחראי אינטגרציה מידעית, שממונה על עבודות נתונים שקשורה לפרויקטים; או עובד בנייה בהרכבה, שאחראי על הכנת תבניות וחיתוך חלקי בניין מוכנים מראש. המשותף לתפקידים האלה הוא שבכולם מוצע שכר גבוה בהרבה משכר מינימום, לצד דימוי טכנולוגי-למחצה, שמקלים על שיווק המשרות לעובדים החרדים.

החוקרים גם מצביעים על הבדלים בין קבוצות שונות בחברה החרדית בכל הנוגע לסוגיית הדימוי. למשל, אצל חרדים מהציבור החסידי (מצביעי אגור דת ישראלי), עבודות כפיים נחשבת הרבה יותר מקור בלת מאשר אצל החרדים הליטאים (מצביעי דגל התורה), המדגישים הרבה יותר את ערך לימוד התורה ומסתייגים מעצם היציאה לעבודה – קל וחומר מעבודה שנתפסת כעבודה פיזית או "לא נקייה".

המעסיקים בענף, מצדם, מדווחים על רצון להעסיק חרדים: 84% טוענים שרצו להעסיק חרדים, ו-35% מדווחים על רצון גובר להעסיק חרדים בעקבות 7 באוקטובר. לצד זאת, המעסיקים תופסים את החרדים כמי שחסרים כישורים רבים שנדרשים לעבודה בענף, כשהם נדרשו לדרג בסקר את כישורי העובדים החרדים מול הכישורים הנדרשים בענף, הם דירגו את העובד החרדי בציונים נמוכים יותר מהנדרש בכל אחת מהקטגוריות שנמדדו. שלושת המדדים שבהם העובדים החרדים קיבלו ציונים נמוכים במיוחד הם "מוטיבציה גבוהה לעבודה", "מוכנות לעבודה פיזית", ו"יכולות טכניות".

אשר שטרן, שניהל את המחקר מטעם אסקריא, טוען כי ייתכן שיש פער בין דברי המעסיקים על מוכנותם להעסיק חרדים, לבין המוכנות האמיתית שלהם בפועל. "כשאנו שואלים מעסיקים אם יהיו מוכנים להעסיק חרדים – 84% אומרים שכן, אבל כשאנחנו אומרים להם אם חושבים שרוב המנהלים בענף יסכימו להעסיק חרדים – רק 61% ענו שכן. ייתכן שזה מעיד על פער בין העמדות האמיתיות של המעסיקים לבין מה שהם מרגישים שלגיטימי לענות בסקר".

"מהר מאוד אפשר להתקדם. אין שום חסם"

על אף חששות חלק מהמעסיקים מהעסקת חרדים, יש כאלה שדווקא בהחלט מעוניינים. "פה זה ענף שה'מקצועיות' מדברת בו – אם אתה מקצועי, אז השאר לא מעניין", אומר רותם סרלין, מנהל פרויקט של חברת דניה סיבוס ברמת אפעל. "אם כבר, מבחינה תי שכל העובדים שלי יהיו חרדים. יש להם מוטיבציה גדולה להתקדם, ואז הם באים לעבוד וללמוד".

סרלין, שאינו חובש כיפה, מקבל אותנו בחדרון ההנהלה שלו במתחם. בקיר מאחוריו תלויה תמונה גדולה של הדינמיקה של העבודה, שהוא תלה לכבוד עובדיו החרדים, ובמיוחד לכבוד מנהל העבודה שעובד תחתיו, יצחק גולד מכהן כ"חב"ד" וזו חסימת המאד מקובלת בה לעבוד מחוץ לעולם החרדי, ובאופן כללי כמעט כולם עובדים, אומר גולד, שנכנס לענף לפני כארבע שנים, בעקבות המלצה של חבר שעבד בתחום. בכלל, הוא אומר, כל העובדים החרדים מגיעים בשטח "חבר מביא חבר", ואני כל הזמן אומר להם שרק יביאו עוד", אומר סרלין. כיום, גולד הוא מנהל העבודה בפרויקט, ולדבריו "זה תחום שבו אתה

שאינו חובש כיפה, מקבל אותנו בחדרון ההנהלה שלו במתחם. בקיר מאחוריו תלויה תמונה גדולה של הדינמיקה של העבודה, שהוא תלה לכבוד עובדיו החרדים, ובמיוחד לכבוד מנהל העבודה שעובד תחתיו, יצחק גולד מכהן כ"חב"ד" וזו חסימת המאד מקובלת בה לעבוד מחוץ לעולם החרדי, ובאופן כללי כמעט כולם עובדים, אומר גולד, שנכנס לענף לפני כארבע שנים, בעקבות המלצה של חבר שעבד בתחום. בכלל, הוא אומר, כל העובדים החרדים מגיעים בשטח "חבר מביא חבר", ואני כל הזמן אומר להם שרק יביאו עוד", אומר סרלין. כיום, גולד הוא מנהל העבודה בפרויקט, ולדבריו "זה תחום שבו אתה

שאינו חובש כיפה, מקבל אותנו בחדרון ההנהלה שלו במתחם. בקיר מאחוריו תלויה תמונה גדולה של הדינמיקה של העבודה, שהוא תלה לכבוד עובדיו החרדים, ובמיוחד לכבוד מנהל העבודה שעובד תחתיו, יצחק גולד מכהן כ"חב"ד" וזו חסימת המאד מקובלת בה לעבוד מחוץ לעולם החרדי, ובאופן כללי כמעט כולם עובדים, אומר גולד, שנכנס לענף לפני כארבע שנים, בעקבות המלצה של חבר שעבד בתחום. בכלל, הוא אומר, כל העובדים החרדים מגיעים בשטח "חבר מביא חבר", ואני כל הזמן אומר להם שרק יביאו עוד", אומר סרלין. כיום, גולד הוא מנהל העבודה בפרויקט, ולדבריו "זה תחום שבו אתה

שאינו חובש כיפה, מקבל אותנו בחדרון ההנהלה שלו במתחם. בקיר מאחוריו תלויה תמונה גדולה של הדינמיקה של העבודה, שהוא תלה לכבוד עובדיו החרדים, ובמיוחד לכבוד מנהל העבודה שעובד תחתיו, יצחק גולד מכהן כ"חב"ד" וזו חסימת המאד מקובלת בה לעבוד מחוץ לעולם החרדי, ובאופן כללי כמעט כולם עובדים, אומר גולד, שנכנס לענף לפני כארבע שנים, בעקבות המלצה של חבר שעבד בתחום. בכלל, הוא אומר, כל העובדים החרדים מגיעים בשטח "חבר מביא חבר", ואני כל הזמן אומר להם שרק יביאו עוד", אומר סרלין. כיום, גולד הוא מנהל העבודה בפרויקט, ולדבריו "זה תחום שבו אתה

בתחום קצת יותר משנה והוא מרוצה מאוד מהעבור דה ומהשיפור בשכר. "אני מסתכל על חברה שלמדו איתי בישיבה", אומר שטרן, "בסוף רוב אלה שיצאו לעבוד מרוויחים פחות או יותר שכר מינימום. הם עובדים בתוך המגוון, כי זה הכי נוח להם. אבל אם אתה עובד אצל קצב בבני ברק, כמה כבר תרוויח?"

"בוא נאמר את האמת, בסוף יהודים לא אוהבים לעבוד"

במהלך הסיוור במתחם של רייסדור בראש העין, וקסמן וכחנא צוחקים עם ליו, המנהל הסיני של העורבדים הוריים בפרויקט, שמבין קצת עברית ודרכו נעשית רוב התקשורת עם שאר העובדים הסינים. "תגיד להם מה שאמרת לי לא זומן", אומר לו כהן נא. "ללן לוקח רגע להבין מה כהנא רוצה, ואז הוא מצביע עליו ואומר לנו בעברית רצוצה: 'הוא, יום אחד מהנדרס... ומנאל גדול!'". כהנא מחייך בסיפוק. בכלל, זו נקודה שחזרת הרבה בדבריה של כל החרדים בענף שפגשנו – הם כאן בשביל לנהל. "תראה, העבודה של עוזר בטיחות היא כניסה נהדרת לעולם הזה, אבל אתה צריך שיהיה לך אופי של מנהל", אומר וקסמן. "זה נכון שאתה לא צריך לייצר בה, אבל צריך להיות מישור של מפתח להתעמת עם פועלים. לפעמים צריך להעניף משהו הביתה, או לתת קנס לאחד הפועלים הסינים. יכול להיות

יכול תוך חמש שנים להגיע למשכורת של 25-35 אלף שקל בחודש גם אם לא הגעת עם רקע של ליי מודים, איפה עוד יש דבר כזה?"

גם גולד בטוח שבניין הוא תחום מתאים במיוחד לציבור החרדי. "אני עובד פה ארבע שנים ואף פעם לא הייתה לי כאן איוו בעיה. הדבר היחיד שקצת מאתגר הוא זה שעובדים בשישי ומגיעים הביתה קרוב לכניסת שבת. חוץ מזה – לא היה פה שום דבר שהייתי צריך להתאים את עצמי. אפילו עם זמני התפילות לא עושים בעיה, כי כבר התרגלנו לזה מהמוסלמים".

אלקון גורפינקל, חסיד חב"ד ומנהל פרויקט ב"ד ניה סיבוס, טוען כי "חרדי שמגיע לעולם העבודה זה כמו ישראלי שנוסע לטיול בסין. זה נכון שאנחנו נובינים את המילים בעברית, אבל עולם העבודה זה תרבות שלמה שהיא זרה ולא מובנת לחרדי". אף על פי כן, גורפינקל פועל מול גורמים בענף ובציבור החרדי כדי להכניס עוד צעירים חרדים לתחום. לדבריו, "עוזר בטיחות, למשל, זה היום תפקיד חורבה בכל אתה אחרי קורס קצר אתה נכנס לעבודה, ומחר מאוד אפשר להתקדם. אין שום חסם. לא צריך הכשרה ארוכה, ולא צריך להיות פועל, ואחרי שנתיים אפשר לצאת לקורס מנהל עבודה".

כדי שנאמין שלא כל החרדים במתחם הם חב"דנים, גולד קורא לעוזר הבטיחות שלו, אריה שטרן, חסיד ויוניץ מבני ברק, שמספר כי הוא עובד

רותם סרלין, מנהל פרויקט של דניה סיבוס: "זה ענף שהמקצועיות מדברת בו – אם אתה מקצועי, אז השאר לא מעניין. מבחינתי, שכל העובדים שלי יהיו חרדים. יש להם מוטיבציה גדולה להתקדם – אז הם באים לעבוד וללמוד"